

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PWYLLGOR:	Y CYNGOR SIR
DYDDIAD:	10 MAI 2012
TEITL YR ADRODDIAD:	ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR ARCHWILIO AR GYFER BLWYDDYN SIROL 2011-12
PWRPAS YR ADRODDIAD:	YN UNOL Â GOFYNIAD Y CYFANSODDIAD
ADRODDIAD GAN:	CADEIRYDD Y PWYLLGOR ARCHWILIO
GWEITHREDU:	DERBYN YR ADRODDIAD

Rhagarweiniad

Mae'r Pwyllgor Archwilio yn Bwyllgor statudol o'r Cyngor ac mae arno ddeng aelod. Rôl y Pwyllgor Archwilio yw rhoi sicrwydd annibynnol ynghylch digonolrwydd y fframwaith rheoli risg, y trefniadau llywodraethu a'r amgylchedd rheoli cysylltiedig. Mae'r Pwyllgor hefyd yn gyfrifol am wneud gwaith sgriwtini annibynnol ar berfformiad ariannol ac anariannol yr Awdurdod (i'r graddau y mae'n effeithio ar ba mor agored yw'r Awdurdod i risgiau ac yn gwanhau'r amgylchedd rheoli), a goruchwyllo'r broses adrodd ariannol ac adolygiad cyfrifon blynyddol a'u cymeradwyo i'r Cyngor.

Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio yw'r Cynghorydd Tom Jones a'r Is-Gadeirydd yw'r Cynghorydd Aled Morris Jones.

Cyfarfodydd

Yn y flwyddyn sirol, mae'r Pwyllgor wedi cyfarfod saith gwaith ac mae'r ffigwr hwn yn cynnwys pump o gyfarfodydd cyffredin a dau gyfarfod arbennig. Roedd y cyfarfodydd cyffredin yn dilyn calendr y Pwyllgor Archwilio a ddatblygwyd yn 2010/11 ac ystyriwyd, ymysg busnes arferol y Pwyllgor: adroddiadau gwaith gan archwilwyr mewnol ac allanol, y datganiad cyfrifon ac adroddiad yr archwiliwr allanol ar y datganiad. Yn ogystal, adolygodd y Pwyllgor adroddiadau gwaith ar Reoli'r Trysorlys a'r Adroddiad Blynyddol ar Reoli'r Trysorlys, adroddiad rheoli risg strategol, adroddiadau gwaith ar y Cynllun Atal Twyll Cenedlaethol, y Datganiad Llywodraethu Corfforaethol ac Asesiad Gwella Swyddfa Archwilio Cymru.

Yn ogystal, cafodd y Pwyllgor adroddiadau unwaith-ac-am-byth ar gryfhau'r Swyddogaeth Gyllid, gweithredu system newydd ar gyfer Asedau Sefydlog, adroddiad Archwilio Grantiau, adroddiad ar Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, adroddiad ar Gyfethol Aelodau Lleyg ac Asesiad Risg Cyllideb.

Bu oedi gyda'r gwaith o gwblhau'r Datganiad Cyfrifon wedi eu harchwilio ar gyfer 2010-11 ac, o'r herwydd, nid oedd y Pwyllgor yn gallu ei gymeradwyo erbyn y dyddiad cau 30 Medi am yr ail flwyddyn yn olynol. Cymeradwywyd y datganiad cyfrifon wedyn yn y Pwyllgor ym mis Tachwedd 2011. Mae'r Pwyllgor wedi cefnogi rheolwyr gyda mesurau i gryfhau'r swyddogaeth cyllid fel bod modd cwblhau'r Datganiad Cyfrifon erbyn y dyddiad cau yn 2012-13.

Datganiad Llywodraethu

Mabwysiadwyd Datganiad Llywodraethu blynyddol ar gyfer 2010-11 gan y Pwyllgor a honno oedd y flwyddyn gyntaf i hynny fod yn ofyniad statudol.

Fodd bynnag, roedd y Datganiad Llywodraethu Corfforaethol yn parhau i adlewyrchu'r gwendidau yr adroddwyd arnynt mewn nifer o adroddiadau rheoleiddiol ac fe'i gwelwyd fel adroddiad cynnydd tuag at adferiad y Cyngor.

Y Pwyllgor Archwilio

Mae rôl y Pwyllgor Archwilio wedi datblygu'n sylweddol yn ystod 2011-12 ac mae'n rhan o weithgareddau'r Cyngor tuag at sicrhau adferiad a chynaliadwyedd. Parhad yw hwn o waith a gychwynwyd yn ystod 2009-2010 a 2010-11 i ddatblygu rôl y Pwyllgor Archwilio. Mae'r Pwyllgor wedi cynnal hunanasesiad o effeithiolrwydd eto eleni gan ddefnyddio rhestr wirio a gafwyd o ganllawiau ymarferol CIPFA ar gyfer Pwyllgorau Archwilio Awdurdodau Lleol. Mae canlyniad yr hunanasesiad hwn wedi llywio'r rhaglen hyfforddi a'r camau gweithredu ar gyfer y flwyddyn.

Hyfforddiant

Yn ystod y flwyddyn, trefnwyd hyfforddiant ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Archwilio, wedi ei gysylltu gyda'u cyfrifoldebau a'r rhaglen datblygu aelodau mewn perthynas â:

- Y Datganiad Cyfrifon;
- Rheoli'r Trysorlys; a
- Y System Asedau Sefydlog.

Cafwyd presenoldeb da yn y digwyddiadau hyfforddi hyn ac fe'u croesawyd gan yr aelodau. Mae'r rhestr o'r rheini a oedd yn bresennol i'w gweld yn Atodiad A.

Effeithiolrwydd

Mae'r aelodau Pwyllgor Archwilio yn cymryd eu rôl mewn perthynas â llywodraethu a stiwardiaeth o ddifrif. Maent yn cydnabod mai Pwyllgor anwleidyddol yw hwn ac, o'r herwydd, swyddogaeth y Pwyllgor yw dal rheoleiddwyr a swyddogion yn atebol a chyflawni'r dyletswyddau mewn perthynas â rheoleiddio'r fframweithiau rheoli risg, llywodraethu a sicrwydd yn y Cyngor.

Mae'r Pwyllgor yn derbyn adroddiadau rheolaidd i gael sicrwydd ynghylch meysydd gweithgaredd allweddol ac mae hefyd yn cwblhau hunanasesiad o'i effeithiolrwydd ei hun.

Cynhaliwyd hunanasesiad o effeithiolrwydd y Pwyllgor fel y disgrifwyd yn gynharach ym mis Ebrill 2012 i adolygu cynnydd yn 2011-12 yn erbyn rhestr wirio CIPFA. Fel y mae'r graffiau pry' cop yn dangos yn Atodiad 1, mae peth cynnydd wedi ei wneud ers yr asesiad blaenorol.

Mae trafodaethau yn y gweithdy wedi dwyn sylw at nifer o feysydd lle gellid gwneud gwelliannau pellach a chynhyrchir cynllun gwella i'w ystyried a'i fonitro'n barhaus gan y Pwyllgor yn 2012-13.

Archwilwyr Allanol

Mae'r Cyngor yn cael ei archwilio'n allanol gan Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) er bod rhan o'r gwaith, sef agweddau ariannol yr archwiliad, yn cael ei wneud gan PwC ar gyfer yr archwilydd penodedig yn SAC. Mae'r Pwyllgor Archwilio wedi bod yn ystyried adroddiadau rheolaidd gan PwC ac mae diweddariad yn cael sylw ym mhob cyfarfod.

Yn ddiweddar, mae'r Pwyllgor Archwilio wedi bod yn cael diweddariadau gan SAC ar y Cynllun Rheoleiddiol sy'n cynnwys holl waith y rheoleiddwyr. Mae hon yn agwedd bwysig ar fusnes y Pwyllgor i sicrhau bod yr holl adroddiadau allanol yn cael sylw, un ai gan y Pwyllgor Archwilio neu un o'r Pwyllgorau Sgriwtini a bod camau priodol yn cael eu cymryd.

Archwilio Mewnol

Mae gan y Cyngor Dîm Archwilio Mewnol ei hun a reolir dan gontract gyda RSM Tenon Plc. Yn ei gyfarfod ym Mawrth 2011 cymeradwyodd y Pwyllgor y Cynllun Strategol a Gweithredol ar gyfer Archwilio Mewnol am 2011-12. Adroddir ar berfformiad yn erbyn y Cynllun Gweithredu Archwilio Mewnol gan y Pennaeth Gwasanaeth Archwilio i bob un o gyfarfodydd cyffredin y Pwyllgor fel rhan o adroddiadau gwaith Archwilio Mewnol. Mae adroddiadau gwaith hefyd yn cynnwys perfformiad yn erbyn nifer o ddangosyddion perfformio y cytunwyd arnynt yn ogystal â chynnydd o ran gweithredu argymhellion archwilio mewnol gan wasanaethau.

Mae adroddiadau gwaith hefyd yn cynnwys manylion ynghylch adolygiadau Archwilio Mewnol a gwblhawyd ynghyd â lefelau sicrwydd a roddir. Dros y flwyddyn mae'r rhain yn datblygu i fod yn asesiad o gryfder fframwaith rheolaeth fewnol y Cyngor. Darperir datganiad ar reolaeth fewnol yn adroddiad blynyddol y Pennaeth Gwasanaeth Archwilio ac yn y Datganiad Llywodraethu Corfforaethol.

Rheoli Risg

Yn unol â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 mae'n rhaid i awdurdodau lleol benodi Pwyllgor sy'n gyfrifol am adolygu ac asesu'r trefniadau rheoli risg, rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol yn yr awdurdod. Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Archwilio hefyd yn cynnwys cyfeiriad at ei swyddogaeth mewn perthynas â bodloni ei hun ynghylch digonolrwydd y strwythurau, y prosesau a'r cyfrifoldebau ar gyfer nodi a rheoli'r risgiau allweddol sy'n wynebu'r sefydliad.

Yn ystod 2011-12 mae'r Pwyllgor Archwilio wedi parhau i gefnogi'r gwaith o ddatblygu rheolaeth risg yn yr Awdurdod sydd wedi arwain at gynhyrchu Cofrestr Risg Gorfforaethol gychwynnol yn y flwyddyn. Bwriedir y bydd y Pwyllgor Archwilio yn dechrau derbyn y Gofrestr Risg Gorfforaethol ymhob un o'i gyfarfodydd arferol i'w hystyried o fis Medi 2012. Bydd hyn yn sicrhau y gall y Pwyllgor gwrdd â gofynion Mesur Llywodraeth Leol a'i gylich gorchwyl ei hun mewn perthynas â rheoli risg yn 2012-13.

Atal Twyll

Mae'r Pwyllgor Archwilio wedi derbyn y Polisi Blynyddol ar gyfer Atal Twyll a Llygredd: adroddiad ar gyfer 2010-11 ym mis Medi 2011. Roedd yr adroddiad yn cynnwys diweddariad ynghylch cyfranogiad y Cyngor yn y Cynllun Atal Twyll Cenedlaethol yn 2010-11.

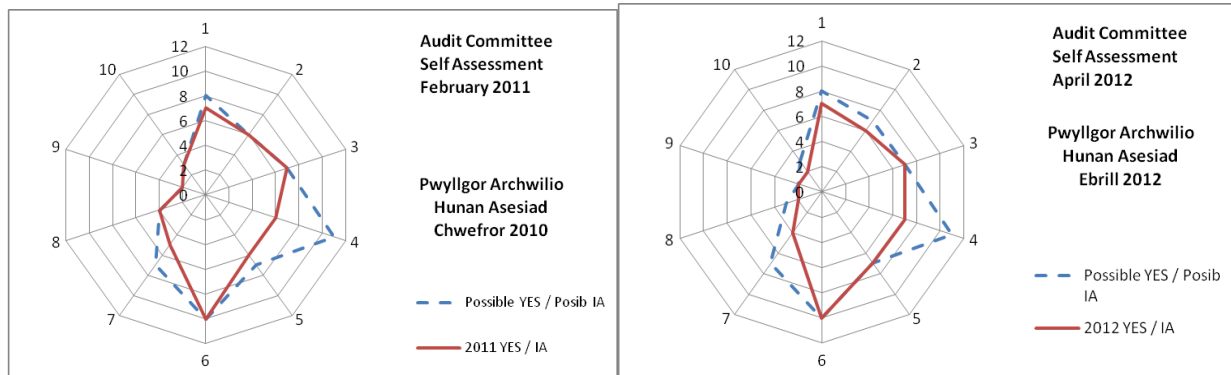
Yn flaenorol, roedd y Pwyllgor wedi cytuno i fabwysiadu dogfen Rheoli'r Trysorlys ei Mawrhydi, sef 'Rheoli'r Risg o Dwyll' ac i gynnal hunanasesiad o drefniadau atal twyll y Cyngor. Cafwyd gwybodaeth gefndirol ynghylch gwaith atal twyll a chyflwyniad ar waith y Tîm Atal Twyll Budd-dal Tai yn y gweithdy i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Ebrill 2012. Yn dilyn ymarfer hunanasesu caiff cynllun gwella ei gynhyrchu a bydd cynnydd yn erbyn y cynllun yn cael ei fonitro yn ystod 2012-13.

Cynlluniau i'r Dyfodol

Yn ogystal â'i fusnes rheolaidd, bydd y Pwyllgor yn parhau gyda'i raglen ddatblygu, gan ddefnyddio canlyniadau hunanasesiad o effeithiolrwydd a threfniadau atal twyll. Bydd hyn yn cynnwys rhagor o ddigwyddiadau hyfforddi a fydd yn ymwneud â'i weithgareddau yn 2012-13 fel a nodwyd eisoes.

Mae Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 newydd y Cynulliad Cenedlaethol yn cynnwys gofynion newydd i wneud Pwyllgorau Archwilio yn orfodol mewn Uwch Awdurdodau Lleol. Ni fydd angen gwneud llawer o newidiadau i swyddogaeth a chylch gorchwyl y Pwyllgor yn Ynys Môn, gan bod yr Awdurdod wedi bod yn gweithredu Pwyllgor Archwilio yn unol ag arferion da am flynyddoedd lawer. Fodd bynnag, un newid yn sgil y Mesur yw bod rhaid cyfethol aelodau lleyg i wasanaethu ar y Pwyllgor. Mae'r Pwyllgor wedi hysbysebu am aelodau o'r fath ac wedi cael ymateb calonogol iawn gyda dinasyddion a phobl eraill gyda phrofiad yn awyddus i chwarae rôl yn Ynys Môn. Mae rhestr fer wedi ei thynnu ac mae aelodau o Is-Bwyllgor o'r Pwyllgor Archwilio am gyfweld darpar ymgeiswyr. Bydd y Cyngor yn cael y wybodaeth ddiweddaraf yn ei gyfarfod nesaf.

CANLYNIADAU HUNANASESIAD O EFFEITHIOLRWYDD Y PWYLLGOR ARCHWILIO - 2012

Mae rhifau o 1-10 ar y tu allan yn cynrychioli meysydd sy'n cael sylw yn y rhestr wirio yn unol â'r allwedd isod.

Mae'r ffigyrau sy'n dod o ganol y graff pry' cop tuag allan o 1-12 yn cynrychioli nifer y cwestiynau ym mhob maes.

Mae'r llinell las doredig yn cynrychioli lle byddem ni pe baem yn gallu ateb yr holl gwestiynau arferion gorau yn gadarnhaol ym mhob maes. Mae'r llinell coch yn dangos lle rydym mewn gwirionedd yn erbyn arferion gorau ym mhob maes. Agosaf yn y byd yw'r llinell goch i'r llinell las doredig a phellaf yn y byd yw hi o'r canol, gorau yn y byd yr ydym wedi perfformio ym mhob maes.

Allwedd i Feysydd 1-10

Rhif.	Maes	Nifer y Pwyntiau Arferion Gorau	Sgôr Hunanasesu 2012
1	Swyddogaeth a Chylch Gorchwyl	8	7
2	Aelodaeth; Sesiynau cyflwyno a hyfforddiant	7	6
3	Cyfarfodydd	7	7
4	Rheolaeth Fewnol	11	7
5	Adrodd Ariannol a Materion Rheoleiddiol	7	7
6	Archwilio Mewnol	10	10
7	Archwilio Allanol	7	4
8	Rheoli Rhaglen	3	2
9	Papurau	2	2
10	Materion yn Codi	3	2